

Smøla kommune
Bygg og forvaltning

Landbruks- og matdepartementet
postboks 8007, Dep
0030 OSLO

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: 2010 00067	Doknr.: 58
Mottatt: 30 APR 2010	
Saksbeh.: ASR/SEB/	Ark.: 410
Kopi:	Avskr.:

Deres ref:

Vår ref
2010/290-3

Saksbehandler
Terje Bruseth
terje.bruseth@smola.kommune.no

Dato
29.04.2010

Høringsuttale til forslag om endring i FOR -1997-05-02-423 - Forskrift om nydyrking

Saksopplysninger

I følge St.meld.nr.39 (2008 – 2009), utgjør utslipp fra landbruket ca 9,5 % av landets totale utslipp. Av dette bidrar metan og lystgass med 8,7 prosentenheter og karbondioksid med 0,8 prosentenheter. Av disse 0,8 prosentenheterene regner en med at stans i nydyrking av myr pluss restaurering og annet vil utgjøre 0,15 prosentenheter. Det er viktig at landbruket tar sin del av utslippsreduksjonene, men som en ser er det nokså lite å hente på å redusere dyrkinga av myr. Dessuten vil et totalforbud lett føre til økt transport innenlands, og økt import av kraftfôr og mat med de utslipp dette medfører.

Smøla er den største øya i Møre og Romsdal med et areal på 274 km². Ellers består kommunen av nesten 6000 øyer, holmer og skjær. På hovedøya Smøla er det 68.500 dekar myr. Av myrarealet er 43.250 dekar store sammenhengende myrer, mens 25.250 dekar er småmyrer mindre en 50 dekar. Spesielt for smølamyrene er at torvlaget kviler direkte på fjellet uten mineraljord i mellom. Det meste av kommunens arealer ligger ca 20 moh., så terrenget ser flatt ut, men berggrunnen er småkupert. Dette fører til sterkt varierende myrddybde. Det er i dag ca 5-6000 dekar dyrka myr, og ca 11-12 000 dekar overflatedyrka myr på Smøla. Ca 50.000 dekar myrareal blir ivaretatt av verneplanene for Midt-Smøla og Hopavassdraget naturreservat.

Dyrking og produksjon i stor stil har foregått på Smøla i 70 -80 år. I denne tidsperiode har myra sunket 1 til 2 meter og for store arealer er det problematisk å opprettholde regelmessig grøftesystem og tilstrekkelig avløp.

Postadresse

Besøksadresse

Telefon

Bank

E-post:

postmottak@smola.kommune.no

www.smola.kommune.no

Telefaks

Org.nr

945012986

Vurdering

En ser tendenser til at nydyrkingsaktiviteten øker for et antall livskraftige bruk som satser, og som i framtida vil være ryggraden i landbruket på Smøla. Det er viktig å ikke ta fra disse trua på framtida. Særlig når det gjelder rekruttering av unge bønder er det kritisk for tiden. Dersom en blokkerer for utviklingsmulighetene ved et forbud mot nydyrking av myr vil dette sette en rask stopper for utviklingen av jordbruket i Smøla, og gjennomslag for forskriften vil bety rasering og avvikling av landbruket i kommunen.

Kunnskapsgrunnlaget når det gjelder gassemisjon fra landbruket er særdeles tynt. Vi kjenner til at anslagene over utslippene av CO₂ for en stor del er basert på grove anslag og gjetninger. I kapittel 2 øverst side 2 står det: ” *Ett dekar myr med 2 meter tykt torvlag inneholder ca. 150 tonn karbon, og vil kunne slippe ut mer enn 500 tonn CO₂ og flere hundre kilo lystgass før torvlaget er brutt ned og jorda er omdannet til mineraljord.* ” Her kan det bemerkes at lystgass særlig slippes ut når jorda er dårlig drenert og ikke slipper ut noe særlig CO₂. Dessuten vil utslipp av lystgass være avhengig av at det er overskudd av nitrogen til stede. Dette er ikke alltid tilfelle på de næringsfattige myrene på Smøla.

Det biologiske mangfoldet er i stor grad ivaretatt ved verneprogrammet for myr. I Smøla er ca 30 % av landareal verna. En stor del av dette er myr. Biologisk mangfold, kulturminner og landskapsbildet er også ivaretatt gjennom § 1 i nåværende forskrift som bare gir anledning til nydyrking etter søknad til kommunen og høring hos fylkeskommune og Fylkesmann. Et stort problem som Smøla står overfor, er den vedvarende myrsynkingen. Langvarige forsøk på Smøla viser at myrjord synker sammen med 2 – 4 cm pr år, uavhengig av myrtype, dreneringsgrad og driftsform. Dette tilsynelatende uunngåelige faktum har gjort at den jorda som ble dyrket de første årene fra 1931 og utover, er 1-2 meter grunnere i dag enn da den ble dyrket. Det er så langt ikke noe som tilsier at denne synkingen vil stoppe opp. De eldste brukene merker dette godt allerede, ved at de pløyer ned på fjellet. Drenering blir umuliggjort på grunn av for liten dybde til fjellet og jord må taes ut av bruk og legges brakk. Dette viser at forskriften som fratar brukerne muligheten til nydyrking av myr, vil være dramatisk for landbruket på Smøla

Dersom det kan gis unntak, vil kartlegging av tilgjengelig myr (uten for omfattende vegutløsning) være avgjørende for omfanget av dispensasjon. I tillegg bør denne myra kartlegges for å fastsette myrtykkelse. Myrtykkelsen er essensielt i avgassammenheng.

I rapport nr. 124/96 om ”konsekvenser av den vedvarende myrsynkingen for bureisersamfunnet” er det utført synkningsundersøkelser som har pågått i 40 år, deriblant på Smøla. Resultatene i disse forsøkene er bekreftet ved en rekke andre forsøk og enkeltundersøkelser, samt innsamlede data fra praktisk jordbruk på Vestlandet. Noen av konklusjonene som kommer frem her er;

1. Det er ingen kjente dreneringsmetoder eller driftsformer som har kunnet stanse myrsynkingen.
2. Et nøkternt anslag over årlig synkning er 3 cm ved åker/engdrift i forholdet 0,5 og 2 cm ved ren eng.
3. Dersom alle kjente jordressurser i området (interne og eksterne) tas i bruk for å opprettholde dagens dyrka areal, vil de være tatt i bruk etter ca 150 år.
4. Dersom ikke ekstern tilleggsjord tilføres, vil det drivverdige arealet reduseres fra ca

11 000 til ca 4 000 dekar ved åker/engbruk og til ca 7 000 dekar ved ensidig engbruk på 100 år

5. Under de samme vilkår er antallet bruk redusert fra dagens antall på 36 til henholdsvis 8 og 20 på 100 år. Av disse brukene vil ytterligere 12 være forsvunnet om 150 år

Virknninger av endring i forskrift for Smøla

Ved dyrking av myr på ikke dyrkbar undergrunn (fjell og morene) er valgmulighetene mer begrenset her enn på dyrkbar undergrunn. I Smøla har det alltid blitt dyrket på myrjord som ligger på ikke dyrkbar undergrunn. En nasjonal aksjon for å bygge nye gardsbruk i hele landet startet i 1917. I Møre og Romsdal ble det etablert til sammen 1700 nye bruk under denne aksjonen, det siste i 1983. **Bureisingen gikk sin gang under ledelse fra Selskapet Ny Jord og med store tilskudd fra staten.** En kan anslå at ca halvparten av den jorda som ble dyrket under denne aksjonen var myrjord i vårt fylke. **Det finnes i dag ca 340 bruk i fylket etablert etter 1917. Av disse ligger 36 på Smøla. På Smøla er eneste dyrkingsressursen myr på fjell.**

Disse bruka produserer melk og kjøtt og ikke minst den berømte smølagulrota. I 2009 brant driftsbygningen ned på ett av de største brukene. Denne bygningen er nå reist igjen og her har samfunnet gått inn med lån og tilskudd. Forutsetningen for fortsatt drift er at det kan dyrkes myr også i framtida.

Da forsøkgarden Moldstad ble lagt ned i 1995 ble det startet arbeid med et prosjekter som skulle redusere ulempene med myrsynkinga. Dette kom i gang i 2000 og prosjektene ble finansiert med betydelige midler fra LMD, BU og fra kommunen. Prosjektene har vært til stor nytte for jordbruk på myrjord, og vil bli avsluttet i 2010 eller 2011. Et absolutt forbud mot nydyrking av myr vil bety rask avvikling av bureisersamfunnet på Smøla. Det må åpnes for unntaksbestemmelser og/eller dispensasjonsadgang for Smøla. I motsatt fall vil jordbruket på Smøla starte avviklingen umiddelbart fordi ingen vil investere i produksjonsanlegg som senere tvinges til å redusere volumet.

Av de 36 bruksenheterne som Smøla har på bureisningsfeltene i dag, står muligens 10 i fare for umiddelbart å forsvinne som selvstendige bruksenheter. På sikt vil de fleste bruk komme i faresonen på grunn av myrsynkingen og mangel på tilleggsjord. Det er da lagt til grunn at ekstern jord ikke tilføres og at en ikke vil drenere på nytt jord som har kommet ned i en gjennomsnittsdypde på 1,1 meter. De aller fleste bruk på Frostadheia er i den situasjon at det må sprenges fjell i enkelte kanaler og grøfter. Dette representerer en stor kostnad som øker etter hvert som jorda synker sammen og stadig større lengder av grøfter og kanaler må sprenges ned i fjellet. Det økonomiske utbytte av drifta vil bli derved bli drastisk redusert.

Smøla kommune forutsetter at hensikten med endringene i forskriften er at nydyrking skal styres mot mineraljord der dette er mulig. Det vil være meningsløst dersom forskriften fører til at bruk som ikke har alternative dyrkingsmuligheter legges ned. Dersom dette blir konsekvensen vil det føre til at jordbruksproduksjonen i Smøla vil bli avviklet i løpet av kort tid, selvforsyningsgraden reduseres, og dette vil kunne legge beslag på enda større areal andre plasser med nødvendige utslipp og ved transport over store avstander.

Det må tilføyes en ny paragraf som gir muligheter for dispensasjoner fra dyrkingsforbudet. Videre må det utarbeides en veileder til forskriften der det nærmere beskrives hvilke kriterier som skal oppfylles før dispensasjon kan gis. Kriterier som er avhengig av dispensasjon vil være der myr kun er tilgjengelig for jordbruksproduksjon. Som en konsekvens av myrsynkning, vil Smøla uten unntak være avhengig av å kunne nydyrke myrjord for å videreføre jordbruket i Smøla.

Oppsummering

- Forutsetningen for fortsatt landbruksdrift på Smøla er at det kan dyrkes myr også i framtida
- Et absolutt forbud mot nydyrking av myr vil bety rask avvikling av bureisersamfunnet på Smøla.
- For å kunne få til en positiv utvikling for jordbruksnæringa, er Smøla samfunnet totalt avhengig av myrjorda, og tilgang på nydyrking av myrjord.
- Bruk som ikke har alternative dyrkingsmuligheter vil legges ned.
- Konsekvensen av myrsynkningen er at Smøla uten unntak vil være avhengig av å nydyrke myrjord for å kunne videreføre jordbruket i Smøla.

Rådmannens innstilling

Smøla kommune har følgende merknader og kommentarer til endringene i Nydyrkingsforskriften

1. Primært forslag:

Endring av forskriften utsettes til en får skaffet seg oversikt over hvilke konsekvenser den vil få for landbruket generelt og Smøla spesielt, og til en ved forskning og målinger får noenlunde pålitelige anslag over de gassutslippene en kan unngå ved forbudet.

2. Sekundært forslag:

Dersom endring av forskrift vedtas, må det spesielt for Smøla tilføyes en ny paragraf som gir mulighet for dispensasjon fra dyrkingsforbudet hvor det ikke finnes annet tilgjengelig alternativ for dyrkingsmulighet. Det må i den forbindelse utarbeides en veileder til forskriften med nærmere retningslinjer for hvilke kriterier som skal oppfylles før dispensasjon gis.

Behandling i Smøla Formannskap - 27.04.2010,

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Smøla kommune viser til saksfremstillingen og har følgende merknader og kommentarer til endringene i Nydyrkingsforskriften

1. Primært forslag:

Endring av forskriften utsettes til en får skaffet seg oversikt over hvilke konsekvenser den vil få for landbruket generelt og Smøla spesielt, og til en ved forskning og målinger får noenlunde pålitelige anslag over de gassutslippene en kan unngå ved forbudet.

2. Sekundært forslag:

Dersom endring av forskrift vedtas, må det spesielt for Smøla tilføyes en ny paragraf som gir mulighet for dispensasjon fra dyrkingsforbudet hvor det ikke finnes annet tilgjengelig alternativ for dyrkingsmulighet. Det må i den forbindelse utarbeides en veileder til forskriften med

Med hilsen

Terje Bruseth
fagkonsulent landbruk
71544618

Kopi til:

Smøla Bondelag		6570	SMØLA
Smøla Sauavlslag		6570	SMØLA
Møre og Romsdal Fylke	Fylkeshuset, Landbruksavd.	6404	Molde
Fylkesmannen	Fylkeshuset	6404	Molde
Smøla Næringsforening		6570	SMØLA
Smøla Næringscenter		6570	SMØLA
Smøla Grunneierlag		6570	SMØLA
Frostadheia produksjonslag		6570	SMØLA